

השיעור מתוך קונטרס 'הבינו'
ניתן להשיג את הקונטרס
המלא במקודי המכירה

הבינו

שיעורי הרב שמעון שפיצר שליט"א
מדור אמונה ובטחון
שיעור רי"א

נמסר ביום שלישי פרשת בראשית כ"ה תשרי תשפ"ד

גליון זה מודפס ב-1500
עותקים ומחולק חינם מדי שבוע
קחו חלק והשתתפו
בהוצאות ההדפסה בעין יפה
לתרומות: 052-761-2069
א: 050-414-4718

ראיית הטוב בתוך המצב הקשה הפוקד את עמנו

בהרבה פסוקים, ובאופן מודגש יותר זה מופיע בפסוק "טוב ה' לכל ורהמייו על כל מעשיו". שהקב"ה מטיב לכל בלי יוצא מן הכלל, כי זהו מהותו. וכן הוא בכל הפסוקים ב'אשרי' שמובילים אותנו לעולם כזה שברור לנו שכל פעולה של הקב"ה היא לטובה. ועוד אנו יודעים שרבינו ה'חובות הלבבות' כשמסדר בפרק שני את היסודות שאנו צריכים לחזור עליהם בתמידות כדי שנוכל להיות מאמינים ובטוחים בו יתברך, אשר זהו יסוד כל המצוות, שם הוא מעמיד יסוד זה שכהאדם מאמין והי עם אמונה זו שהוא יכול לסמוך על הקב"ה לגמרי, בוודאי יעשה לו רק מה שטוב לו - מה שייטב בו עניינו. כשהאדם חושב: "אולי עכשיו יעשה לי הקב"ה דבר שאינו טוב עבורי", אינו יכול לבטוח בו הגם שהוא מאמין בהשגחה פרטית. והקב"ה הרי דורש מן האדם לא רק שיאמין בו שהוא מנהל את העולם, אלא גם שיבטח בו לגמרי באופן שיהיה רגוע בנפשו ולא ידאג משום דבר. ולא יוכל האדם להגיע אל הרגשת הבטחון אלא אם כן הוא מאמין יחד עם אמונתו בהשגחה פרטית, שהקב"ה עושה אך ורק טוב.

ובספרי החסידות הרחיבו בזה יותר, שכל שינוי הנעשה בעולם, הוא שפע היורד מלמעלה, ואין דבר רע יורד מלמעלה. אמנם יתכן שיבוא בצורה של דינים, ושל הסתר, אבל עצם הדבר הוא ירידת שפע. וכיון שהשפע מגיע מהקב"ה שהוא מקור הטוב, לא יתכן כלל שיהיה זה דבר רע.

נמצא שיסוד זה מבואר בפסוקים, ובראשונים, ובדברי רבותינו בעלי רוח הקודש אשר מפיחם אנו חיים. וכבר הזכרנו בשיעור הקודם את דברי המדרש על הפסוק "וירא אלוקים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד" שהכל טוב, אפילו רשעים ואפילו יצר הרע, ואפילו דברים שיכולים להיראות כהסתר, ואדרבה, כיון שהם נראים כהסתר, הם נחשבים כטוב מאוד, אלא שחסרים לנו הכלים להבין ולראות את הטוב שבהם. וכן נפסק בשולחן ערוך לענין מעשה על פי המראה במסכת ברכות שהאדם חייב לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. וכיון שבמצב של הסתר אין רואים את כל התמונה, חותמים את הברכה במילים "דיין האמת". אכן לעתיד לבוא, כשנראה את כל התמונה במלואה, אזי נברך עליו "הטוב והמטיב" כפי שמברכים על הטוב הנגלה. עכ"פ הדבר ברור על פי הפסוקים, הספרים והשולחן ערוך שכך צריך האדם לדבר ולחשוב.

הזרה על היסודות

בימים קשים אלו, עלינו להזור ולשגן את יסודות האמונה והבטחון ע"מ שנוכל לקיימם למעשה, ושלא יהא לימודנו, רק על מנת ללמוד, אלא גם לשמור ולעשות. אחד מהיסודות הראשונים של הבטחון הוא שבנוסף לזה שעל האדם לזכור תמיד שהקב"ה מנהל את העולם על כל פרט ופרט והכל נעשה בהשגחה פרטית מדוקדקת, אשר זוהי אמונתנו, כמו ששמענו מפיי הגבורה "אנכי ה' אלוקיך", וכפי שכתוב בתחילת התורה "בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ", והוא ממשיך לקיימם ולנהלם ולהנהיגם בכל עת. צריך גם לזכור שכל מה שנעשה בעולם הוא לטובה. וכשיהיה לאדם את שני חלקי האמונה הללו, שהם: א) שהקב"ה בעצמו הוא זה שעושה, ב) שעושה כי הוא פועל להטיב לנו, הוא מגיע מזה אל הבטחון בה' ובוטח בו שיעשה טוב, כי הקב"ה אינו עושה אלא טוב.

והזמן גרמא להרחיב בזה כעת כשאנו נמצאים בתוך המציאות המרה, הן מפני שיש בזה צורך יותר גדול והן מפני שמדובר בהזדמנות מיוחדת כי הזמן מסוגל להגיע אל האמת. כי כשאין האדם שרוי בעת צרה, הרי הוא מדבר על אמונה ובטחון כעל ענין פילוסופי. אמנם הוא יכול להעתיק פסוקים, משלים ורעיונות, ובוודאי ראוי לעשות כן, כי צריך ללמוד תורה, אבל אין זה דומה לעוסק באמונה ובטחון כשהוא שרוי בעת צרה, כי אז הוא שואל את השאלות הנכונות מפני שמרגיש בלב איזה חלק עדיין אינו ברור אצלו ועדיין אינו בדרגת הבהירות של לשמור ולעשות ולקיים, כי אם בדרגה של חכמה - חכמתו מרובה ממעשיו. האדם צריך ללמוד תורה באופן שיהיה אצלו מעשיו מרובים מחכמתו, ודבר זה יתכן רק אם התורה תחדור אצלו מספיק עמוק עד לחלק העשייה שבו, ובזמן שאין האדם נמצא בתוך הנסיון, יקשה עליו מאוד לדעת האם הוא מרמה את עצמו אם לא, והאם הוא לומד זאת באמת ע"מ לשמור ולעשות ולקיים.

טוב ה' לכל ורהמייו על כל מעשיו

ובכן, הבה נלמד ענין זה למעשה עד שנוכל להרגיש שכל הנעשה הוא לטוב. ובטרם ניכנס אל הסוגיא, נקדים ונאמר אנו רואים יסוד זה

יעמדו על הברכה נדיבי הלב שתרמו מהונם להדפסת הגליון

גליון זה נתרם ליזכור
ראובן זעליג בן שפרינצה אסנה חיה
חווה גיטל בת אסתר פרל
ליזכותם ולהצלחתם

יזכו לכל הברכות האמורות התורה, לשפע ברכה והצלחה, ולרוב נחת מכל יוצ"ח ויזכו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את הנלמד בשיעורים מתוך מנוחת הנפש והרחבת הדעת

ליצירת קשר בכל הקשור לגליון זה: teimaminahor@gmail.com

הגדרת הטוב על פי תפיסת העוה"ז

עד כאן ההקדמה, וכעת ניגש אל הסוגיא עצמה. אכן קשה מאוד להרגיש כך ולחיות עם זה עד כדי כך שזה ייגע בנפשו בדרגה כזו שתביא לו שלוות הנפש. ואחד מהסיבות שקשה לקלוט ענין זה בזמן שבאמת שרויים בעת צרה היא מכיוון שהמה התרגל לחשוב מאות ואלפי פעמים באופן של העוה"ז. את ההגדרות שיש לנו בענין טוב ושאינו טוב, קובעים אנו בעצמנו לפי מושגים אחרים של העוה"ז, וכשפוקדת אותנו צרה, פרטית או כללית, אז אנו מבקשים להבין איך יתכן שדבר זה הוא טוב.

ובכן, תחילה לכל צריך האדם לשאול את עצמו: "מהו בכלל טוב?". ולמען האמת, האדם קבע לעצמו הגדרה משל עצמו בענין הטוב, לאור מושגי העוה"ז שהוא רגיל בהם זה מזה שנים רבות. הוא מסתכל על אחרים לראות מי מצליח ומי אינו מצליח. הוא מתבונן בעצמו מה הם שאיפותיו ומה הם חלומותיו, ואיך הוא רוצה שייראו חיינו בעוד כמה שנים. כך הוא מציב לעצמו תמונה עם יסודות מה נקרא טוב, וכיון שהוא חוזר על כך מאות פעמים ביום, הוא מחזק את היסודות הללו, וכשהוא נקלע לצרה, קשה לו להבין איך דבר זה הוא טוב, וממילא יש לו קושיא: "איזה טוב? איך אפשר לומר על דבר כזה שהוא טוב? הלא זה דבר מפחיד כל-כך! כל-כך הרבה דם, כל-כך הרבה אכזריות, כל-כך הרבה הפסד וחסרון, איך תאמר שזה טוב?"

מביא ראיה מן התורה

זוהי סיבה אחת לקושי זה, ויש עוד סיבה, שכאשר התורה מדברת בענין הטוב, זה מתאים מקופיא עם התמונה המגובשת אצלו בענין הטוב. הוא לומד בתורה את הפסוק "וישבתם לבטח בארצכם", ומבין שזה מה שנקרא טוב. ובשפתינו: העוה"ז מעמיד שלושה תנאים המגדירים מהו טוב. התנאי הראשון הוא שיהיה לאדם נוחות*, התנאי השני הוא שיהיה לו הרגשת בטחון, והשלישי הוא שיש לו תענוגים. זוהי ההגדרה שיש לו לאדם במוח בענין הטוב מתוך מאות ואלפי המשלים שיש לו.

הנה אנו רואים שהאדם משקיע מכוחו ומהונו ומזמנו שיהיה לו נוח. הוא רוצה שיהיה לו מספיק כסף, לא מפני שרוצה לעשות עבירות, אלא מפני שרוצה שיהיה לו נוח. הוא רוצה שענייניו יהיו מסודרים, ושהיה לו ישוב הדעת ושלווה. אם תשאלנו, יאמר לך שאין הוא זקוק לכסף עצמו, אלא למה שאפשר לרכוש בו. הוא רוצה שיוכל להכניס את החג ברוגע, ולחתן את צאצאיו ברוגע. "הקב"ה הרי רוצה שאחתן את ילדיי", כך האדם חושב, וכן הוא האמת. "ובכן, רצוני שלא אהיה בהול ושלא אצטרך ללוות, אלא אחיה בישוב הדעת נפלא". וכן הוא רוצה שיהיה לו מספיק כסף לקנות בגדים לו ולבני משפחתו ולקנות דירה נאה המרחיבה דעתו של אדם, וכן הלאה.

ועוד האדם משקיע הרבה שירגיש בטוח. בדרך כלל איננו חושבים על כך כי אנו חיים בבטחה. אבל הדבר ברור שאם אין האדם מרגיש בטוח, שלוותו מתערערת עליו ותיכף ומיד הוא מתחיל לפעול להחזרת הרגשת הבטחון לעצמו. אכן אחד מהתחומים שבהם הדבר ניכר גם בעת שגרה, הוא תחום הרפואה. גם כשכבר יש לו לאדם את כל הנוחיות האפשריות, עדיין סוגיית הרפואה תופסת אצלו מקום נכבד מאוד. וכיון שהוא מסיח קצת את דעתו מן הסוגיא, מיד הוא מקבל תזכורת מפה ומשם על עצמו או על אחד מבני משפחתו. ולמה? כי הוא יודע שאם דבר אחד לא יעבוד כראוי, יתערער עליו בטחונו, ואז כל הנוחיות לא יועילו לו מאחר שאין חיינו בטוחים. אכן כן, כשהבריאות רופפת, האדם מאבד את הרגשת הבטחון. הוא לא יודע מה יהיה מחר, ומה יהיה בעתיד. ושום דבר אינו עוזר לו, לא הכבוד ולא הכסף. לכן כל כולו עסוק בזה, כי הוא יודע שחיינו או חיי משפחתו תלויים בין שמים וארץ.

והמלחמה משקפת ג"כ את הדבר הזה כי אין אנו יודעים מה ילד יום. אכן אם האדם נמצא במערכה מול האויב, הרי הוא שרוי בכל הפחדים המנויים בפסוק, והם מערערים את כל מהות האדם, והרי זה מעבר לחוסר ישוב הדעת.

ובכן, האדם רוצה להיות בנוח ובבטחה, ואז כשהוא בנוח ובבטחה, יש לו את הזמן ואת כוחות הנפש להשתוקק לתענוג. כאומר: "המצב טוב, המצב נפלא, תן לי קצת להתענג". הנפש מחפשת את התענוג יומם ולילה, וכפי שכתב במסילת ישרים שהאדם לא נברא אלא להתענג. אמנם על האדם לבחור מהיכן לשאוב את תענוגו, אבל היסוד הראשון הוא שהנפש נבראה להתענג והיא מוכרחת לקבל עונג, ואם אינה מקבלת, היא מחפשת אותו בנרות. בו ברגע שאין האדם נלחם על חייו, מיד הוא מחפש תענוג. כה חזק הוא צורך הנפש לתענוג.

וזוהו הטוב שהאדם רואה בעיניו. כשהוא רואה את מי שיש לו את שלושת הדברים, נוחות, הרגשת בטחון ותענוג, הוא מבין שטוב לו. הוא אינו מכיר הגדרה אחרת לטוב. ואם הוא רואה אדם שחסר לו אחד משלושת הדברים, הוא נד לו בראשו: "איזה מסכן!", ורחמנותו מתעוררת עליו.

כך כתוב בתורה

ואכן שהתורה נותנת מקום לזה, כי התורה מבטיחה את שלושת הדברים האלה. התורה אומרת: יהיה לך כסף, ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת. יהיה לך נוח ותהיה בטוח. כך התורה אומרת שזה מה שנקרא טוב. אלו הדוגמאות שהתורה נותנת למושג טוב. התורה אומרת: "למען יאריכון ימך". הא לך בטחון לחיים טובים. וכן: "כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים עליך". התורה מדברת באותם מושגים של האדם. רוגע, חיים, אריכות ימים, כסף. וכך התורה מדברת גם על ארץ זבת חלב ודבש שזה כבר תענוגים. התורה אומרת:

הראשונים ומנסה ללמוד אותם עוד ועוד, אבל השאלה היא מה יוכל לעזור לו לשבור את המחיצות שעל הלב כדי שהוא ירגיש זאת ולא רק יאמר כך בפיו.

למה לי קרא? סברא הוא!

הנה בשיעור הקודם למדנו את דברי הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ט ה"א) שמייסד יסוד גדול לבאר את מה שאנו טועים בהגדרת מהות הטוב, ואנו זקוקים לרמב"ם שיעזור לנו. ללא דברי הרמב"ם היינו אומרים: לולא אמרה לנו התורה שזוהי הגדרת הטוב, הייתי יכול לשכנע את עצמי שיש הגדרה אחרת לטוב. אבל כעת שהתורה בעצמה אומרת שזוהי הגדרת הטוב, וזה מה שכתוב בפרשת והיה אם שמוע ובפרשת בחקותי, אם כן מה תאמר לי? התאמר לי שאין צריך שום דבר כי אם הכנעה, כי כשיש לו לאדם הכנעה, יש לו קרבת אלוקים וזהו טוב?! הרי לא כך התורה אומרת. זהו הקושי שיש לו לאדם ועל זה יש לו מלחמה פנימית.

ובכן, הרמב"ם מספק לנו תשובה שיש לה סברא חזקה. והיתרון בזה שיש לה סברא הוא שהאדם יכול להתבונן בסברא זו, וכשהוא מתבונן בה, הוא מבין את זה. כי כשאין האדם שומע סברא, הגם שהוא מבין שזוהי האמת, קשה לו להבין. אבל כשהוא שומע סברא, הדבר מתיישב על לבו, וכיון שכן, הוא יכול לקיים בכל לבבך ובכל נפשך.

הנה הרמב"ם מקשה כך: התורה מבטיחה שההולך בדרכיה, יזכה לכל הדברים הטובים בעוה"ז, אכן, אבל מה עם הכלל של שכר מצוה בהאי עלמא ליכא? ואפשר להוסיף על הקושיא שבאמת לא יתכן על פי סברא שהאדם יקבל את שכרו בעוה"ז. הגע עצמך! היתכן שלאחר שהאדם מסר את נפשו והקיז את דמו לריבונו של עולם יקבל בשכרו עשב לבהמתו?! זה לא מתיישב לנו אפילו מצד הסברא.

מניעת כאב אינה שכר

יותר מזה יש לשאול מצד הסברא: כשהאדם זוכה ויש לו את כל צרכיו באופן הנוח ביותר, האם הוא קיבל איזה שכר? והרי לכאורה לא קיבל כלום. בסך הכל נמנע ממנו צער. האמת היא שהקושיא עצומה ומכריחה להגיע לתשובת הרמב"ם. התורה אומרת כך: **הבריאה מסודרת באופן שאם אין האדם מקיים את התורה והמצוות, הוא מוכרח להיות כל ימיו בפחד, כי זהו העולם. העולם מורכב ממחלות, מאויבים, מרציחות ומאכזריות. אם תקיים תורה ומצוות, אז לא תצטרך לפחד מכל אלה, ומה שתקבל בשכרך יהיה "וישבתם לבטח בארצכם".** תוכל להיות בהשקט ובבטחה. ישאל השואל: נו, ומה עם השכר? הבטחה לשבת לבטח היא רק מניעת צער וכאב. היא לא שכר של תענוגים. אכן כן, בפסוקי התורה אנו רואים שמדובר בעיקר על שני התנאים הראשונים, על נוחות ועל הרגשת בטחון. תהיה בריא ויהיה לך מספיק מזון לך ולבהמתך. אתן לך ארץ שתוכל לחיות בה. פירושו של דבר שבעצם העולם מגיע בצורה שהכל מפורק ומנופץ והרוס, ורק אם האדם חי בדרך התורה והמצוות, אז הוא יכול לשבת רגוע בביתו. אך מהו שכרו? הוא יושב כבר בבטחה בביתו, נו, מה הוא עושה עכשיו? הוא לא עושה כלום. לא מובן.

לא לחם בלבד יהיה לך, אלא יהיה לך בהרחבה גדולה באופן שיהיה לך מתוק ונעים.

הוא אומר: התורה הודיעה לנו שהדבר נכון ששלושת הדברים הללו מגדירים את הטוב. ובכן, היות שהאדם רואה כך בעוה"ז ורואה כך בתורה, לכן המסקנא ברורה אצלו, ואינו מסתפק בדבר לא כשהוא בבית המדרש ולא כשהוא בשוק. אין לו שום ספק בדבר שזה מה שנקרא הצלחה. ולכן כשהוא שרוי במצב מסוים ונחסר לו אחד משלושת הדברים או שלשתם יחד, הרגשתו הראשונה היא שאין זה טוב בשבילו, ואז הוא מנסה להסביר מדוע זה דווקא נחשב לטוב. הוא אומר לעצמו: "איננו מבינים חשבונות שמים". הנה כי כן, תשובה יהודית. אבל חסר בזה את הנשמה. עוד הוא אומר לעצמו: "זה רק תחילת התמונה. חכה. חכה עשר שנים ואז תראה את התמונה במלואה". אף זו תשובה נכונה. אבל הנפש איננה מסכימה לגמרי לא עם זו ולא עם זו, כי היא אומרת: "התשובות האלה הן בבחינת "יש לומר בדוחק". כשאין תשובה אחרת, אף היא ראויה".

תשובה שאינה מספקת לבעליה

כך הגמרא (קידושין לט, ב) מספרת שרבי יעקב ראה אדם שעולה על הסולם לקיים מצות כיבוד אב ונפל ומת, והוקשה לו: "הרי נאמר למען יאריכון ימך". ותירץ ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא ולמען יאריכון ימך עולה על העולם הבא. וכן הגמרא מספרת ש'אחר' (אלישע בן אבויה רבו של רבי מאיר) ראה ג"כ מקרה כזה וזה גרם לו לעזוב את התורה והמצוות. כשאנו רואים דבר שאינו מסתדר עם היסודות שיש לנו במוח, מתעוררת בלבנו קושיא. וגם אם יש לנו תשובה! עדיין אין זו תשובה חזקה שעוקרת את הקושיא מעיקרה. הקושיא עדיין במקומה עומדת, אבל אני שומע מה שאתה אומר שיש לך תשובה. כך הוא בדרך כלל כשהאדם מתלבט. וביותר כשהאדם עצמו נמצא במצב קשה ונפשו עגומה עליו כשאין לו את שלושת הדברים, את הנוחות, את הרגשת הבטחון ואת התענוג, הקושיא תמיד נשארת יותר חזקה מהתשובה.

זהו בדרך כלל הנסיון כאן בעוה"ז בכל הנוגע לאמונה ולקבלת יסורים באהבה וליכולת להודות לה' בשמחה מתוך הצרה. כשאומרים לאדם: "תן תודה לה'. זה כפרת עוונות. אתה יודע שבשמים יהיה הרבה יותר גרוע?!". הוא שומע. הוא שומע כל מה שאומרים לו. אבל הוא אומר: "כעת עתה אין לנפשי את מה שהיא צריכה כדי להרגיש היים, וכיון שכן, איני מרגיש את הטוב. אכן אשתדל לומר בפי שהאמת היא מה שהתורה אומרת, אבל איני יכול להבטיח שארגיש כך". זוהי ההתמודדות שיש לו לאדם בכל עת.

הנה בתחילת שיעורי הבטחון הבאנו שני מהלכים בכך שהאדם צריך לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. המהלך של רבינו יונה שהיסורים באים לכפרת עוונות, והמהלך של הרמב"ם שאין האדם יודע מה יהיה עתידו של דבר. יש הרבה דברים שבתחילה נראים רעים ובסוף מתגלים כטוב. ואף כאן, בוודאי זה טוב, אלא שעדיין אינך רואה את הטוב, ובסוף תגלה שזה אכן טוב. ושוב, האדם רואה את דברי

כלים לטוב האמיתי

אלא מאי? אומר הרמב"ם: הבה ונבהיר סוגיא זו: נזוהת והרגשת בטחון הן רק כלים, כי כשיש לו לאדם ישוב הדעת, הוא יכול לדבר עם השי"ת, להתעמק בתורה ולקיים מצוות, לחדש חידושים ולהיכנס לעולם חדש שבו הוא חושב כל הזמן על השי"ת ודבוק בו, ומוסיף והולך ומחדש עוד ועוד חידושים ואומר עוד ועוד שירות ותשבחות, שיהו התכלית האמיתית. כלומר: הקב"ה ברא את השמים ואת הארץ, ומהו תכלית בריאת הארץ? שהאדם יחיה בארץ כמו בשמים. בזה יש לו להקב"ה חביבות יותר מבריאת השמים כפי שה'אור החיים' הק' אומר בתחילת פרשת בראשית. הקב"ה ברא את השמים, אבל עיקר חביבותו בזה שהאדם בעולם הזה משתמש ממושגי העוה"ז וחי עם השי"ת בדביקות עצומה.

אומר הרמב"ם שזה מה שהתורה אומרת גם בפרשת בחקותי וגם בפרשת והיה אם שמוע: אם האדם יקיים את התורה והמצוות, יעשה לעצמו כלים שיוכל אה"כ לזכות לטוב אחר. כביכול הקב"ה אומר לו: "מה יש לך מזה שנוח לך?".

למה הדבר דומה? לאדם שיושב בביתו ומכריז: "הגעתי לתכלית". הוא מתקשר להוריו ומבשר להם: "לאחר שלוש שנה של יגיעה וזיעה, הגעתי אל היעד. שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה". שואלים אותו הוריו: "לאיזה יעד הגעת? הבה ונשמע". והוא משיב בהתרגשות: "אתם זוכרים שישבתי על כסא פלסטיק ופעם הוא נשבר בעודי יושב עליו ונפלתי וכמעט ששברתי את מפרקתי?! היום זכיתי וקניתי לי כסא נוח". וכך הוא מוסיף לתאר את הכסא כמה הוא מהודר ונוח. "אני יכול להתרווח עליו ולהשען אתו לאחור תוך כדי שאני מניח את ידי על הידיות שבצדיו ורגליי מתרוממות". שואלים אותו הוריו: "ומה אתה עושה על הכסא הזה?". "מה זה נקרא מה אני עושה? אני יושב ומספר לכולם כמה הוא נוח".

הרמב"ם אומר: לא יתכן שנוחות ושלווה הם תכלית. הם רק כלים לדבר אחר שהוא התכלית. וכן הוא לגבי הרגשת בטחון. הרגשת בטחון היא כלי נפלא, כי כשהאדם מרגיש בטוח, הוא לא עסוק בדברים טכניים המונעים ממנו מלהיות עסוק בתכלית. כשהאדם זוכה לגעת במדרגה חדשה של עבודת ה', ולהלחם בחלק הרע שבקרבו, כשהוא זוכה להרגיש טעם בשבת ויו"ט, בתורה לשמה, בתפילה בדביקות, בקירבת אלוקים שבאה כתוצאה מסור מרע, אז הוא מקיים את תכלית הבריאה. הנה בפסוק בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ. מה היתה התכלית? מבאר ה'אור החיים' הק' - "והארץ היתה תוהו ובוהו". לכל אחד יש קליפות ויצר הרע. "ויאמר אלוקים יהי אור". לפירוש אחד באור החיים הק' הכוונה לתורה, ולפירוש אחר הכוונה לנשמה. הנשמה והתורה מתחברות. ולהיכן מגיעים על-ידי זה? לחיבור ערב ובוקר. ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד. זהו תכלית הבריאה.

ולא קרב זה אל זה

קעת מתחיל האדם להבין היכן טעה. הוויכוח בין העוה"ז לעוה"ב (ובין אומות העולם וישראל) הוא בדבר שבלא התבוננות, הוא נראה דבר דק מאוד, ואחרי ההתבוננות רואים שהמרחק ביניהם הוא כמרחק שמים וארץ. שהרי לפני שהאדם מתבונן, העוה"ז והעוה"ב נראים לו כמסכימים לדעה אחת. מחפשים שיהיה נוח, ולהרגיש בטוח, מחפשים לקבל תענוגים, והשאלה היא רק מהיכן מקבלים את התענוגים, האם מעוה"ב או מעוה"ז. אך לאחר שהוא מתבונן, הוא צוחק על המהלך של העוה"ז. הוא אומר בלבו: אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, בוז אבזו לו. הוא שואל את הקושיא שאין עליה תשובה. מה? באמת? השקעת כל החיים כדי שבסוף יהיה לך נוח?! המבט שלך על הבריאה אינה הגיונית. אתה אומר שכל חיותך נובעת מכך שלרוב בני אדם אין מספיק כסף ולך יש. אתה מרגיש בגלל זה מרומם על כל והולך בקומה זקופה. הן אתה יודע בעצמך שגם לך יש חובות. אל תגלה לאף אחד. רק מה? אין לך כל-כך הרבה חובות כפלוני. או שאינך חייב לאנשים בבית הכנסת בו אתה מתפלל, אלא לבנק. לא יתכן בעולם שיהו התכלית.

הרגשים בריאים אינם התכלית

ואם כן מבין האדם שהתורה דיברה על משהו אחר. וזה מה שהרמב"ם אומר. התורה אומרת: תגיע למקום אחר לגמרי. עם השלווה תוכל לנצל את הכלים שיש לך. אתה יודע מה יקרה לך עם השלווה כשתבחר בטוב?! תוכל ללמוד תורה לשמה ולהתפלל אל ה' ועל-ידי זה להתקרב אליו. ולא רק לגבי תורה ותפילה הוא כך, אלא גם לגבי צדקה כמו שאמרו חז"ל במסכת בבא בתרא, וכן לגבי צדקה, ולמי שעוסק בגמילות חסדים, כגון מי שמסייע לחולים. חסידי אומות העולם מסתכלים אף הם על הדבר כדבר נפלא ביותר. אך הם עצמם, מעבר לזה שכל מה שהם נותנים אינו אלא להתייחר כמו שאמרו חז"ל והסמיכוהו על הפסוק "חסד לאומים חטאת", הלא ההרגשים בעצמם אינם התכלית. אמנם מי שאין לו את ההרגשים, הוא מושחת ממש, אבל ההרגשים עדיין אינם התכלית.

הנה כשרוצים לשבח חסיד אומות העולם, מה אומרים עליו? - שלא היה אכזר. זה הכל. היה לו רגש של אדם מן השורה, וכשראה אדם הולך למות מרעב, הוא נתן לו לחם לאכול, וכשראה אדם שנרדף על-ידי חיית טרף, הכניסו לביתו והסתירו שם. בוודאי זה עדיף מלהיות מושחת ואכזר. אבל היהודי יודע שלא זהו התכלית. כל החסדים שהיהודי עושה, וכל המדות שהאדם מזכך, אינם במטרה שיהיה אדם נעים, אלא כדי שיהיה מרכבה לשכינה, כי כשהאדם מתנהג במדותיו של הקב"ה, הוא נעשה מרכבה לשכינה ומתפרסם שמו הגדול ברבים. זהו התכלית. וכשהאדם מבטל עצמו לתוכניתו של הקב"ה, אזי הקב"ה שורה עליו, וממילא הוא וכל הסובבים אותו מרגישים אלוקות, וכך מתקיימת תכלית הבריאה. בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ כדי שיתפרסם שמלכותו בכל משלה.

הללו בוכים והללו בוכים

ונמצא שבראש השנה כשאתה רואה שני אנשים שהאחד בוכה ב'זנתנה תוקף' והשני בוכה ב'ידע כל פעול כי אתה פעלתו', זהו הוויכוח ביניהם. אדם זה שעומד ביום המשפט ובוכה ומתחנן שיזכה לנוחיות ולהרגשת בטחון ולתענוגים, ובגלל כן הוא חוזר בתשובה ונותן צדקה, ובגלל זה הוא מתפלל, הוא תפוס בטעות זו. הוא יהודי בזה שהוא פונה אל הקב"ה ומתפלל אליו שיעזור לו. בזה אי אפשר לזלזל, כי דבר זה כשלעצמו הוא דאורייתא, כידוע שהתפילה בעת צרה היא לכולי עלמא מצוה דאורייתא, ואם גם חזר בתשובה, הלא קיים בזה עוד כמה מצוות דאורייתא. אבל בנקודת הדבר לאן הוא שואף להגיע ומה נחשב אצלו האמצעי ומה המטרה, הוא תפוס בטעות.

אכן כשאין ברור לו לאדם שהנוחיות והרגשת הבטחון הן רק אמצעים והמטרה היא ההתקרבות אל האלוקים, יתבלבל הרבה ביסודות הדת כשייקלע במצבי החיים השונים. לא יתכן אחרת, כי הוא חי עם כך שהטוב הוא הנוחיות הגשמית והרגשת הבטחון, ובו ברגע שלא יראה את הטוב הזה מתקיים אצלו, יהיה לו קושי בקיום מצות אנכי ה' אלוקיך ויהיה מושלל מההבנה והתענוג האמיתי. לכן נחוץ כל-כך לסדר את הענין ולהגיע אל הבהירות בזה.

למה לי חיים?

והנה כחלק מההבנה הזאת, האדם יודע שיש תחיית המתים. לכן הוא נחשב לאחד מעיקרי האמונה, כי צריך להוסיף על היסודות המביאים את האדם לידי בהירות שהיות שהאדם מחפש להגיע אל הדביקות כדי שהגשמה תגיע לעולם הבא כשהיא מושלמת, לכן הבהירות שיש לו בכך שזהו טוב, חזקה אצלו יותר מהחיים עצמם. האדם מוכרח להגיע למקום כזה. וזהו בוודאי בירור קשה לעשותו, כי זהו הנקודה הקשה ביותר, שיאהב את הקב"ה יותר מחייו שלו, אבל למעשה, כשהוא עומד בעת נסיון, כגון בג' העבירות החמורות, הוא חייב לעמוד בזה כדי שלא ירד לשאול תחתית. ועכ"פ כשמגיע אל הנקודה, צריך האדם שתהיה לו בהירות גפלאה - "איני מחפש להיות בנוח ולהיות בטוח כתכלית בפני עצמה, כי ברור לי שאינם התכלית". וכפי שהיו רבים שאמרו ברגע של בהירות: "אם חיי הם חיים של עבירה, אם כן למה לי חיים? בשביל מה אני חי? לעשות עבירות!?"

אכן כן, שאלה כללית יש: מדוע האדם כל-כך רוצה להיות? מה כל-כך מפחיד להיפטר מן העולם? והאדם צריך שישב לשאלה זו - "אני יודע למה אני רוצה להיות, כי כשהאדם חי, יש לו את ההזדמנות לקיים תורה ומצוות, יש לו את היכולת לעשות משהו לנשמתו. הוא נוגע בנצחיות כשהוא חי. זוהי הסיבה האמיתית שבני אדם כל-כך אוהבים את חייהם, כי מכל מה שהם רואים סביבם, הדבר היחיד שהם מרגישים שהוא גבוה מכל ההבלים, הוא החיים שלהם עצמם. לכן תראה שבשאלה של חיים ומוות, שום דבר אחר לא מעניין את האדם, וכל אשר לו יתן בעד נפשו. מדוע? תסביר לי למה אתה כל-כך אוהב את החיים. התשובה היא כי הוא מרגיש שהחיים הם נצחיות והנצחיות חזקה

מהכל. במה החיים נצחיים? בכך שאפשר לעשות אז משהו עם הנשמה, מה שאי אפשר לעשות בעולם הבא - לא המתים יהללו י-ה.

אבל אם האדם רואה שהוא עומד בנסיון, כגון שמאיימים עליו להרגו אם לא יעבוד עבודה זרה, הוא עושה חשבון בנפשו ואומר: לא חיפשתי את הנוחיות כתכלית. חיפשתי אותה רק מפני שכך אני יכול ללמוד ולעבוד את ה' ולהגיע אל התכלית האמיתית, ואם הנוחיות אינה מביאה אותי אל התכלית האמיתית, איני רואה בה שום צורך. מה ארוויח מזה שיהיה לי נוח? מה אעשה עם זה?

למה לי כסף?

אפשר למצוא היום מאות יהודים שבכל לבם אינם רוצים לזכות בלוטו. ולא מפני שבטוחים שלא יזכו, אלא מפני שאומרים לעצמם: "מה לי ולצרה הזאת? מה אני הולך לעשות עם הכסף?". האדם אומר כך: "אתה יכול לומר לי מה חסר לי עכשיו כל העסק הזה? אני עסוק עכשיו בדברים יותר חשובים. עדיין חסר לי שני דפים לסיים מסכת פלונית. אתה יכול לעזור לי בזה?". הוא מרגיש שהוא צריך כסף כדי שדעתו תהיה מיושבת ויכול ללמוד ולהתפלל ולעבוד את ה', אבל לכסף רב אינו זקוק, כי מה יעשה אתו. וכן הוא לגבי עוד דברים הרבה. תמיד צריך האדם להבהיר לעצמו שהסיבה שהנוחיות והרגשת הבטחון היא רק לצורך גבוה, כי התכלית היא ההתקרבות לה' על-ידי התורה והמצוות.

ידוע המעשה עם הרי"ץ מליובאוויטש זיע"א שנתפס בעבור ניהול רשת של הפצת יהדות, וכאשר החוקר הוציא את האקדח שלו והצמידו לחזהו, חיך ואמר לו: "הצעצוע הזה יכול להפחיד את מי שיש לו שני אלים ועולם אחד, לא את מי שיש לו א-ל אחד ושני עולמות". מה אתה מאיים עלי, שאם לא אמסור את אחיי היהודים, תהרוג אותי?! מה הבעיה בזה? תסביר לי מה הבעיה. זה לא מרחיק אותי ממה שאני מחפש. זה מקרב אותי אליו. ואם כן מה אתה מאיים עלי?

אכן הרי"ץ היה בדרגה זו, ואף אנחנו צריכים עכ"פ להתחיל לחיות עם ההבנה הזו. והדבר נוגע להרבה מאוד מצבים בחיי האדם, בהם האדם צריך להסתכל נכחו ולומר: "הפצתי בו כל עוד היה בו תכלית, ועכשיו שאין בו תכלית, אין לי בו צורך".

ברוך המקדש שמו הגדול ברבים

והנה התורה אומרת "ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך", ומבאר ה'אור החיים' הק' שהאדם צריך להתבונן בכך שהקב"ה הוא טוב ומקור הטוב, וזה מה שיביאנו למסור לו את נפשו. זהו הפירוש "והיו הדברים האלה על לבבך". היהודי מצווה לקרוא ק"ש פעמיים ביום. עליו להבין שכאשר הוא מזכר את עצמו להיות מרכבה לשכינה, הוא מפרסם שמו הגדול ברבים, וזהו התכלית האמיתית. עליו להגיע לבהירות גמורה עד שישכח למסור את נפשו עבור התכלית הזאת. זהו הציווי. על האדם לעשות לעצמו מדרגות קטנות להגיע לאותה הבנה. לומר סתם שיש מושג של מסירות נפש, לא יביאנו לשם. מה שיביאנו

וכשהאדם עושה כן, הקב"ה נותן לו שכר מלבד השכר השמור לו לעוה"ב. כשהאדם עסוק בפרסום שמו יתברך בעולם, על-ידי שהוא קורא ק"ש ולומד תורה לשמה, ומתנדב במדותיו של הקב"ה, ונלחם עם הרע שבקרב וחוזר בתשובה, הקב"ה אומר לו: "אני אוהב אותך. אתה הולך בדרך הנכון. אתה עושה לי נחת רוח". אומר האדם להקב"ה: "אם כן עזור לי להלאה". אומר לו הקב"ה: "קיבלתי. אעזור לך. והיה אם שמוע תשמע אל מצוותי - אתן לך נוחיות, אתן לך את הארץ הנבחרת לבית המקדש ולקרבת, ליראה יראה, לתשובה ולעוד השגה. אתן לך ארץ זבת חלב ודבש ואז יהיה לך מספיק נוחיות ומספיק הרגשת בטחון שתוכל להגיע אל התענוג הגדול ביותר.

תענוג הנשמה אינו התכלית

והאמת שאף זה שהנשמה תתענג בעונג נפלא מהקב"ה בעצמו, אינו התכלית. זהו הדבר הקרוב ביותר אל התכלית הסופית. כשהאדם מגיע לשם, הוא כבר עומד לפני התכלית הסופית ממש, ולכן גם זה נחשב לתכלית, אבל התכלית היותר גדולה היא - והיה ה' למלך על כל הארץ.

זהו שאמר רבינו ה'שימה משה' זיע"א שהוא מסכים להיות מושלך משני העולמות ובלבד שיתגדל ויתקדש שמייה רבה. מאמר זה מלמדנו שתכלית הבריאה היא שיתגדל ויתקדש שמייה רבה. ולכן אומרים יתגדל ויתקדש שמייה רבה כל-כך הרבה פעמים ובכל הכוח, כי זה מה שאנו מחפשים. וזהו הדבר הטוב ביותר שיכול להיות, כי הקב"ה הוא מקור הטוב וגילוי האלוקות מגביר את הטוב ומביא טובה וברכה לכל העולמות.

והיו הדברים האלה על לבבך פירושו התבונן בכך שהתכלית היא ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך. כשאתה מבקש נוחיות, תבדוק קודם לכן האם היא תשמש לצורך התכלית. הנה האדם מתפלל לישוב הדעת. שואל אותו הקב"ה: "מה אתה הולך לעשות עם זה?". הדבר דומה לילד המבקש מאביו מאה שקל, שהשאלה הראשונה שאביו ישאל אותו, תהיה: "מה אתה הולך לעשות עם זה?". אף כאן, כל פעם שהאדם מבקש מהקב"ה נוחיות או הרגשת בטחון, הקב"ה מציב בפניו את השאלה הפשוטה הזאת: "מה אתה הולך לעשות אתה?".

או אז יכנע לבבם

עכשיו נראה מה קורה כשהיודי שרוי בצרה. אירע דבר נורא. צרה צרורה. הנה הדבר פשוט שיש קידוש ה' גדול עד מאוד כשאומות העולם נופלים ובני ישראל עולים מעלה מעלה ויושבים איש תחת גפנו ותחת תאנתו עם השכינה הקדושה בבית המקדש. כך כתב הרב מלבי"ם בביאור הפסוק בפרשת המן, ובוקר וראיתם את כבוד ה', שעיקר כבוד ה' אינו מעצם הגס, אלא מכך שיש להם לישראל את צרכיהם.

אולם השאלה היא: מה עם התכלית הגדולה יותר, שיתגלה כבוד מלכותו ויתפרסם שהוא זה שמנהיג את העולם? תכלית זו אינה

להרגיש שהוא באמת מוכן למסור את נפשו, הוא כשיסכים לוותר על דברים השייכים לסור מרע, ויקבל על עצמו להוסיף עוד פעולה קטנה של עשה טוב, כגון ללמוד עוד רבע שעה, או עוד עשר דקות, והכל מפני שהוא זוכר שזהו התכלית לפרסם שמו הגדול בעולם, כי אז הוא מקיים והיו הדברים האלה על לבבך ומשריש בהכרתו שזהו טוב, וכיון שיכיר שזהו טוב, ממילא יתחולל הרבה שינויים בחייו.

ראשית כל, הקב"ה יתן לו במתנה את ההרגשים הנכונים, כי מצדו הוא בא ליטרה, וכיון שהוא בא ליטרה מסייעין אותו להרגיש באמת ואהבת את ה' אלוקיך ולהתקרב אל התכלית האמיתית שבגללה הגיע לעולם. ועוד זאת יתאהב שם שמים על ידו, אשר אף זה כלול במצוה זו ואהבת שיהיה שם שמים מתאהב על ידך. ואף זה אין תכליתו מפני שנחמד ונעים לראות את בני ישראל ביופים ובזהרם - "מי כעמך ישראל... כאלה אנשים טובים..." אלא תכליתו ששם שמים יתאהב ויתגדל. הוא יהיה השליח לכך ועל-ידי כן יתעלה העולם וייהפך למקום יותר טוב.

נוראות על ים סוף

אמירת אז ישיר משה היא תכלית. מדוע אמירת אז ישיר בשמחה ממשכה ישועות לעולם כדאיתא בזה"ק? כי בעת אמירת אז ישיר על הים, התקיימה תכלית הבריאה. העולם קיבל אז בירור נפלא, בהירות נפלאה. עד כה היו בני ישראל במצרים והמצרים עשו הכל כדי ללחצם ולדחקם, והיו להם לבני ישראל נסיונות קשים כי מצרים היתה ערות הארץ ושקעו בה במ"ט שערי טומאה, אך קרעו את עצמם משם על-ידי שלא שינו את לשונם ואת שמם ולבושם ועל-ידי שקיימו מצות קרבן הפסח והנחת הדם על המשקוף, ואח"כ על-ידי מסירות נפשו של נחשון בן עמינדב. על ידי הסיוע שהקב"ה שלח להם בהורידו אותם במצרים ובשלחו להם את משה רבינו שידבר אליהם בשמו, הוא הביא לכך שסוף כל סוף התקיים תכלית הבריאה. זה בדיוק מה שחיפשו, שהיהודי ושכל העולם יראו כי ה' ימלוך לעולם ועד.

הן כך אומרים בשירת הים: אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל. עכשיו התגלה שבתוך ההסתרה נמצא אלופו של עולם. וכן אומרים: שמעו עמים ירגזון. אומות העולם נופלים נפילה אחר נפילה. כי לה' המלוכה ומושל בגוים והיה ה' למלך על כל הארץ, ונעשה לא רק ה' אחד, אלא גם ושמנו אחד. כולם רואים וכולם מכירים. הוסרה כל הקליפה שעטפה את העולם מתחילת בריאתו כנאמר "והארץ היתה תוהו ובוהו" ואשר התחזקה על-ידי חטא עץ הדעת. שירה היא מקום נפלא של שמחה. והאדם צריך להיות חיים כאלה המובילים לשם. "את זה אני מחפש. בשביל זה אני לומד, בשביל זה אני מתפלל, בשביל זה אני הולך למלאכת, בשביל זה אני מחנך את בניי. כל מה שאני עושה הוא כדי ששמו יתברך יתפרסם בעולם.

² כן הוא בספ"ק 'תולדות יעקב יוסף' בכמה מקומות בשם מורו הבעש"ט הק' זיע"א. ומובא בבעל שם טוב עה"ת פרשת בשלח.

הדעת כי בזבוז אותה לצפייה בחדשות... עד כה היה לו ישוב הדעת. היה לו כסף ונחת ושום דבר לא הטרידו, ומבחינת הזמן, יכול היה לשבת כמה שעות ביום בלי לעשות כלום, וגמר אומר בנפשו למלאות (לבלות) את השעות האלה קריאת החדשות. הנה השתמש ביישוב דעתו לבילוי הזמן בדברים ריקים ונבובים. עכשיו כבר אינו יכול, כי הקב"ה לקח ממנו את נוחיותו. עכשיו הוא אומר: "איני יכול לוותר על ההליכה לעבודה, איני יכול להיות עסוק בהבלים. אני צריך להביא לחם לילדיי. יש לי יצר הרע, אבל מה לעשות? אין לי זמן". או כעין זה אפשר לשמוע אותו אומר לחבירו: "אתה מתקשר אלי לספר לי על איזה מהלך פוליטי. אתה יודע שאני שווה עכשיו בבית החולים עם בני? תפסיק לדבר הבלים! אין לי מקום פנוי בנפשי לטויות כאלה". מה הפשט? הפשט הוא שהקב"ה אומר: "אעזור לך שלא יהיה לך ישוב הדעת להבלים". והקב"ה בוחן את האדם בכל עת. כך אומר הרמב"ם.

מזן הפרט אל הכלל

כשהאדם מרגיל את עצמו להבחין בזה בעולמו הפרטי... בזה"ק על תיבת בראשית כתוב שהקב"ה ברא את העולם בשביל היראה. יראה היא השגה נפלאה. הקב"ה רוצה לגרום לאדם להתחיל לקלוט איך הקב"ה מתנהג עמו, וכך יקבל מבט אחר על הבריאה. ובכן, לאחר שהאדם התרגל בזה בעולמו הפרטי, כשרואה שמשוהו קורה בעולם, יש מוות ויש אכזריות, דברים שהם הסתר גדול מאוד, הרי הוא לוקח דף ועט ורושם בצד האחד את כל ההפסדים והאבדות, ובצד השני - את הרווח, אם יש, ובודק לראות אם זה תואם את דברי הרמב"ם.

הוא אומר: "קשה לי לכתוב. הלב כואב כל-כך והמוח אינו תופס, אבל אין לי ברירה". הוא כותב: "יהודי אחד נרצח, ועוד יהודי, ועוד משפחה", ונעצר. "איני יכול להמשיך". הוא שואל: "איך זה יכול להיות טוב? איפה הטוב שבדבר?". אז אומרים לו: "אם אינך יכול להמשיך, הפוך בינתיים את הדף ורשום איזה רווח יש". הוא הופך את הדף ואומר: "איני יודע מה לכתוב. איני רואה שום רווח". אז אומרים לו: "הבה נלמד ביחד. מהי הדיברה הראשונה, תכלית כל התורה והמצוות? - אנכי ה' אלוקיך. רשום על הדף. המצב הקשה שפקד אותנו הביא יותר הבנה או פחות הבנה?". האדם משיב: "איני יודע. אני מבולבל". ואז מסבירים לו: "התורה אומרת שאם האדם מרגיש בנוח ובטוח והכל בנוי על כוחי ועוצם ידי, הוא שרוי בצרה גדולה. אם הוא חושב כוחי ועוצם ידי, מדבר כוחי ועוצם ידי ומתנהג באופן זה, ואינו חושש לעשות עבירות, הוא עלול לאבד את כל העוה"ב שלו". רשום זאת.

עוד אומרים לו: ראה מה קרה עם שני היישובים שומרי השבת שהיו ברשימת המחבלים השפלים ודילגו עליהם. הלא זה מוסרט. רואים זאת. היתה להם רשימה של עשרים ושנים ישובים ואלה ביניהם, והתקרבו גם אליהם ונמנעו ולא נכנסו. שעריהם היו סגורים בגלל ששמרו את השבת, אבל זה כבר לא נוגע איך בדיוק זה קרה. האדם צריך להסתכל זה כעל חלק מסיפור הדברים. אין זה מוריד מהצער והכאב והאהבת

מתקיימת. יש נוחיות, יש הרגשת בטחון, אך כשמגיע אל התכלית האמיתית שיידעו כולם שיש אלוקים בעולם, הדבר לקוי בחסר, כי משום מה ישנה הרגשת 'כוחי ועוצם ידי'. על כן הקב"ה בוחר להסיר קצת מהנוחיות, להסיר קצת מהרגשת הבטחון, להסיר קצת מהתענוג, וזה מה שיבטל את הרגשת הכוחי ועוצם ידי ויניא את בני האדם מהעבירות שהם עושים ועורר אותם מתרדמתם, ויקרבם אליו יתברך ויביאם לידי דביקות אשר זוהי התכלית האמיתית. הוי אומר: הקב"ה פוגע בשלושת הדברים הנדמים לבני אדם כטוב, לטובת התכלית האמיתית שהיא הטוב האמיתי.

אכן כשהאדם רואה את זה, מאוד לא נעים לו. בוודאי לא נעים לא. הן כך עשה הקב"ה, שלא יהיה נעים. ופעמים הרבה האדם בטוח שאין זה טוב. הוא סבור שהמושג של טוב הנסתר, הוא מושג מופשט שאי אפשר להבינו. אמנם הדבר פשוט שאיננו מכירים את כל החשבונות, שכן נבראים קטנים אנו ומה יש לנו להכניס את ראשינו בחשבונותיו של הבורא? אבל מה שכתוב בחומש אנו רשאים ומצווים ללמוד ולפרש. התורה מציינה חשבון פשוט: כל עוד האדם שומר את התורה ומתקרב אל ה', יש תכלית לנוחיותו ולהרגשת הבטחון שלו, כי הן מיישבות את דעתו ומסייעות לו בקיום התכלית. אך אם לא - מתקיים בו מה שכתוב בפרשת התוכחה - תקיא הארץ אתכם. תוצאה פשוטה היא. הקב"ה אומר: "אקח ממך את הישוב הדעת, כי הוא מרחיק אותך מהתכלית במקום לקרב אותך".

ישוב הדעת רק בשביל התכלית

כך הקב"ה עושה עם הפרט כל הזמן. כשהוא רואה שמחשבת האדם שקועה בהבלים ושאיפתו ותשוקתו אינן אל המטרה הנכונה, ואף אם באופן כללי שאף להתעלות, אבל עכשיו היצר הרע תפסו ברשתו והשכיח ממנו את המטרה האמיתית. בתחילה רצה את הכסף, כי חשב שזה יביא לו את הישוב הדעת הנצרך לו לשבת וללמוד, אך למעשה, הוא כבר יושב חצי שנה בכלל מבלי ללמוד כלום, כי הוא עסוק בשיחות טלפון, הכל כדי שהשקעתו תצליח ובסוף יוכל לשבת וללמוד בישוב הדעת. הנה הקב"ה לוקח ממנו את נוחיותו והרגשת בטחונו, כדי לעוררו לפשפש במעשיו ולהיזכר מהי המטרה האמיתית.

וכיון שהוא שומע ומבין ומנצל את ההזדמנות להתחזק בתורה ובמצוות, מתקיים בו מאמר הז"ל "כל המקיים את התורה מעוני, סופו לקיימה מעושר". והיכן זה כתוב? זה כתוב בפרשת והיה אם שמוע. תתחיל כשאין נוח לך, כי בזה אתה משריש בלבך שהתכלית היא תורה וקרבת אלוקים. ולאט לאט בכל תחום שיראה הקב"ה שאתה נעשה בו מוכן, יחזיר לך נוחיות, וכך יוסיף לך עוד ועוד נוחיות, תוך כדי שיבחון אותך אם אתה באמת ראוי לה, אם אינך מנצל אותה להיפך המטרה, אם אין מתקיים בך שמנת עבית כשית.

זהו היסוד. האדם צריך להבין שמהלך זה נכון על פי סברא ולא רק כתשובה דחוקה. וככל שהאדם מבין זאת לגבי הפרט בימים הרגילים כשאין השמים מכוסים בעננים, ושם לב שהקב"ה לקח ממנו קצת ישוב

ישראל, אבל האדם מתחיל להבין - יש תורה ויש תוכחה ויש מצב בלתי נעים, אבל תראה מה קרה.

תקומת היהדות לאחר השואה

הנה כשהאדם מסתכל לאחור, הוא יכול להבין דברים רבים טוב יותר. למשל, כשהוא מסתכל על השואה האיומה. המצב הרוחני לפני השואה, לא היה טוב. בכלל לא. לא שאנו מבינים, לא שאנו אומרים דעות. כמה טיפשי הוא שיבוא נברא קטן בעל שכל דל ויביע את דעתו. אבל הדבר גלוי לכל שהמצב הרוחני לפני השואה היה נורא ביותר. הדור הצעיר ירד אז לגמרי לטמיון על-ידי ההשכלה, כידוע שעל זה בכו כל גדולי הדור בראותם את החורבן הנורא הרוחני. ולמעשה... איננו יכולים להבין את אשר אירע, אבל אנו יכולים להסתכל לאחור ולראות שהירידה התלולה נעצרה, וצדיקים שרדו את התופת, ולא רק שרדו, אלא תפסו יוזמה ואספו אחד מעיר ושנים ממשפחה ובנו בחזרה קהילות קדושות של תורה לשמה ויראת שמים. הן אנו זקוקים לסייעתא דשמיא גדולה שנזכה ללמוד תורה לשמה ושנשמור את עינים ושנתפלל כיהודים...

עכ"פ טוב אינו נוחיות. האדם מוכרח להבין זאת. אין היא טובה בשבילך. היא לא מביאה לך כלום אם אינה משמשת את התכלית. כשבני ישראל נכנסו לארץ ישראל ונצטוו להרוג את שבעת העמים, תכלית אחת היתה בזה, שהיהודי יכיר באלוקים ואז ילך ויפעול למען קיום הפסוק והיה ה' למלך על כל הארץ. אין תכלית אחרת. כשמבין האדם שזוהי התכלית והוא מתחיל להתקרב אליה וחי על פיה, אז בא טוב לעולם. עוד בעל תשובה ועוד אחד, ועוד אהבת ישראל.

איש את רעהו יעזרו כתכלית

אכן צריך לדבר גם על זה. הרי כולם יודעים. אין זה סוד איזו שנאה שרויה היתה בין חלקי כלל ישראל. צריך להבין שהשורש של שנאת חינם, נעוץ בכוחי ועוצם ידי, בכפירה ובגאווה. כל אחד אומר: "אני צודק. אראה לך שאני צודק. אראה לך את כוחי. אראה לך שאני מבין ואתה לא". האדם הנכנע שיודע שהוא חי כאן לזמן קצוב והקב"ה מחיהו בכל רגע ורגע, אין לו זמן לחשוב מי צודק. הוא אינו מוכן לבזוז את ישוב דעתו לוויכוחים ומחלוקות. הוא מדי עסוק באמירת שירה. לדבר אחד בלבד הוא חותר - לחזור בתשובה, כדי שיתקיים והיה ה' למלך על כל הארץ.

ובכן, כשאתה רואה שברגע אחד כל המהיצות קורסות וכל היהודים עוזרים זה לזה ומתחזקים באמירת תהלים ובמעשים טובים ובקבלות טובות, אין לך ברירה אלא לומר שזהו התכלית. הטוב במהותו הוא.

הכאב הגדול הוא שלאחר שהצרה מסתלקת, חושב האדם שכבר לא נחוץ כל-כך להתנהג באופן זה. והיכן טעותו? טעותו היא מה שחושב שהצורך לעזור זה לזה בעת צרה ולהניח את כל המחלוקות בצד, הוא רק אמצעי. הוא חושב שמה שהוא שולח עכשיו מזון או מכניס משפחה נודדת לביתו, זה רק מפני שבמקרה אנשים עומדים חסרי כל ואסור לתת להם לגוע. לא! עליך לדעת שזהו התכלית, כי בו ברגע שאתה חי נכונה ומנצל את כוחות נפשך לחשוב על השי"ת ועל אמירת תהלים ועל התשובה - התכלית מתקיימת.

אכן כן, השאלה עלינו היא מדוע תמיד צריך שהדינים יעשו זאת? השכינה שרויה בצער גדול מדוע האדם זקוק לדינים כדי להבין שאין מקום לחיים מסוג אחר ואין זמן לחיים מסוג אחר. אתה רואה שהמצב נרגע קצת ואומר: "אה, זה נרגע? אשתמש עכשיו בישוב דעתי להמשיך לקדם את העניינים שלי". שוב אתה משתמש בישוב הדעת שלך להתרחק מן המטרה, ושוב יצטרך הקב"ה לקחתו ממך. הקב"ה אומר כך: "מדוע אנו צריכים שנינו להיות בצער? עדיף שתזכור מהי התכלית".

סוף דבר, עכשיו חיים בני ישראל עם תכלית נפלאה. הישיבה איש תחת גפנו ותחת תאנתו, אמורה להוביל אל התכלית הזאת, ואם אינה מובילה אליה, מוכרחים הם להיות בגלות ומשם לעבוד את ה'. שם בגלות יתפללו בתחנונים ולירושלים עירך ברחמים תשוב, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח...

צריך לחזור על זה שוב ושוב, אך בעיקר צריך האדם לזכור בשעה שהוא אומר תהלים וחושב על יהודי אחר ולומד תורה וחוזר בתשובה, שאין זה אמצעי להחזיר את המצב לקדמותו. בוודאי צריך המצב שיחזור לקדמותו כדי שבני ישראל יוכל להמשיך לעסוק בתורה ועבודה, אבל התכלית איננה ישוב הדעת. התכלית היא שהישוב הדעת יביא לדרגה יותר גדולה של עבודת ה'. ישלח ה' את ישועת עמו בקרוב ממש אמן.